

Araştırma Makalesi • Research Article

Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersi İçin Yaptıkları Ders Dışı Faaliyetlere İlişkin Görüşleri Üzerine Bir İnceleme¹

An Examination on The Opinions of Secondary School Students on The Extra-Current Activities Done for The Turkish Lesson

Faruk KAYMAN^{2a}

^a Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, Van, Türkiye

ORCID: 0000-0002-7917-7188

farukkayman@gmail.com

Mustafa KAYA^b

^b Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi, Van, Türkiye

ORCID: 0000-0003-4755-4994

m.kaya@yyu.edu.tr

Anahtar

Kelimeler:

1. Türkçe dersi
2. ders dışı faaliyetler
3. ortaokul öğrencileri
4. öğrenci görüşleri

Öz

Bu çalışmanın temel amacı, ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için faydalandıkları ders dışı kaynakları ve bu kaynaklardan faydalanma düzeylerini tespit etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim- öğretim yılında Van ili Tuşba ilçesinde bulunan Van Ahmet Yesevi Borsa İstanbul Ortaokulunda öğrenim görmekte olan ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcılar, araştırmaya gönüllü olarak katılan 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören 40 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubundaki öğrenciler, olasılığa dayalı olmayan örneklem yöntemlerinden biri olan gelişigüzel örneklem yöntemine göre seçilmiştir. Araştırma, nitel araştırma çeşitlerinden durum çalışmasına göre yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin %55'i kütüphaneye hiç gitmediklerini belirtirken %33'ü kütüphaneye gittiklerini, % 12'si ise ihtiyaç duyduklarında kütüphaneye gittiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin %65'i interneti sıklıkla kullandıklarını dile getirirken %23'ü interneti bazen kullandıklarını, % 12'si ise hiç kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %35'i ders konusunda arkadaşlarından hiç yardım almadıklarını ifade ederken %30'u bazen, %25'i nadiren, % 10'u ise çoğunlukla yardım aldıklarını dile getirmişlerdir. Çalışma grubundaki öğrencilerin %48'i (f=19) anne veya babalarından, %25'i (f=10) ablalarından, %10'u (f=4) ise abilerinden yardım aldıklarını dile getirirken, %17'si (f=7) aile üyelerinin hiçbirinden yardım almadıklarını ifade etmişlerdir. Ortaokul öğrencilerinin %30'u (f=12) en çok internetten faydalandıklarını ifade ederken % 28'i (f=11) test kitaplarından istifade ettiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin %25'i (f=10) bahsedilen kaynaklar içerisinde en çok öğretmenden istifade ettiklerini dile getirirken %10'u (f=4) ders kitaplarından yararlandıklarını, %7'si (f=3) ise kütüphaneden faydalandıklarını dile getirmişlerdir.

¹ Bu çalışmada veriler 2020 yılından önce toplandığı için etik kurul bilgilerine ihtiyaç duyulmamıştır.

² Sorumlu yazar/Corresponding author

Keywords:

1. Turkish lesson
2. extracurricular activities
3. middle school students
4. student opinions

Abstract

The main purpose of this study is to determine the extracurricular resources that secondary school students use for Turkish lessons and their level of benefiting from these resources. The study group of the research consists of secondary school students studying at Van Ahmet Yesevi Borsa Istanbul Secondary School in the town of Tusba in Van province in the 2018-2019 academic year. The participants consisted of 40 students studying in the 5th, 6th, 7th and 8th grades who voluntarily participated in the research. The students in the study group were selected according to the random sampling method, which is one of the non-probability sampling methods. The research was carried out according to the case study, one of the qualitative research types. As a data collection tool, a structured interview form consisting of open-ended questions developed by the researchers by taking expert opinion was used. Content analysis method was used to analyze the data. As a result of the research, 55% of secondary school students stated that they never went to the library, 33% stated that they went to the library, and 12% stated that they went to the library when they needed it. In addition, 65% of secondary school students stated that they use the internet frequently, while 23% stated that they use the internet sometimes, and 12% stated that they never use it. While 35% of the students stated that they did not receive any help from their friends, 30% stated that they received help sometimes, 25% rarely, and 10% mostly. While 48% (f=19) of the students in the study group stated that they received help from their parents, 25% (f=10) from their older sisters, and 10% (f=4) from their older brothers, 17% (f= 7) stated that they did not receive any help from any of their family members. While 30% (f=12) of secondary school students stated that they used the internet the most, 28% (f=11) stated that they benefited from test books. While 25% (f=10) of the students stated that they mostly benefited from the teacher among the mentioned resources, 10% (f=4) stated that they benefited from the textbooks, and 7% (f=3) stated that they benefited from the library.

Geliş Tarihi:

26.03.2021

Kabul Tarihi:

29.04.2021

Yayın Tarihi:

30.06.2021

Atf: Kayman, F. & Kaya, M. (2021). Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için yaptıkları ders dışı faaliyetlere ilişkin görüşleri üzerine bir inceleme. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1)*, 1-16.

Citation: Kayman, F. & Kaya, M. (2021). An examination on the opinions of secondary school students on the extra-current activities done for the Turkish lessons . *Muş Alparslan University Faculty of Education Journal,1(1)*, 1-16.

Giriş

Türkçe eğitiminin temel amacı öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini istendik yönde geliştirmektir. Hedeflenen bu amaç ve kazanımların gerçekleşmesinin en önemli araçlarından biri ders kitaplarıdır. Eğitim- öğretim etkinliklerinin yegâne kaynağı olan ders kitapları, bütün derslerin temel ögesidir. Kaya ve Kardaş'a (2019: 324) göre bütün derslerin temel kaynağı olan ders kitapları Türkçe dersinde, dersin ana gereci olması yönünden ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü Türkçe dersinin temel malzemesi ders kitaplarındaki metinlerdir. Payza'ya (2015: 9-10) göre eğitim ve öğretimin vazgeçilmezi olan ders kitapları, çeşitli yazılı ve görsel materyallerin eğitim ortamlarında kullanılıyor olmasına rağmen önemini ve kullanma sıklığını kaybetmiş değildir.

Sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinin çoğu, sınıf ortamında eğitim- öğretim materyali olarak ders kitabı, ünite dergisi ve kara tahtayı kullanmaktadırlar (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2004: 70). Ders kitabı, öğrencinin duygu ve düşünce evrenini açabilmesi için bir çıkış noktası olarak görülebilir. Ancak Türkçe öğretiminin amaçlarına ulaşabilmek için sadece ders kitabını yeterli görmek doğru olmayabilir. Ders kitaplarının yanı sıra her

türlü başvuru kitapları, ansiklopediler, sözlükler, kılavuzlar vb. Türkçe eğitimi için gerekli bilgi kaynakları olmakla birlikte kaynaklara başvurma yöntemleri kazandırmaları bakımından da büyük önem taşır. Aynı zamanda bugünkü teknolojik olanaklar sayesinde ders kitapları ve bu kaynaklarla çoklu öğrenme imkânları oluşturulabilir (Özbay, 2006: 169; Şahin, 2014: 996). Öğretmenler derslerde kullanabilecekleri materyalleri, günümüz ihtiyaçlarını ve imkânlarını da göz önüne alarak daha geniş bir yelpazeden seçebilirler (Demiralp, 2007; Ellis, 1997).

Eğitim-öğretim sürecinde materyal kullanımı; öğretimi ve öğrenimi destekleme, hızlandırma, öğrenilenlerin kalıcı olmasını sağlama, öğretme-öğrenme sürecini daha ilgi çekici hale getirme (Duman, 2013), kişiler arasındaki iletişimi sağlama, konuların anlaşılmasına yardımcı olma (Özbay, 2006: 162), öğrencinin ilgi ve dikkatini hedef davranışlara çekme, yaparak ve yaşayarak öğrenmesine katkı sağlama (Şahin ve Şahin, 2014: 320) gibi faydalar içermektedir. Öğretme ve öğrenme sürecinde kullanılan her materyalin kendine özgü eğitsel ya da öğretimsel özelliği vardır. Eğitim araçları, öğrenci açısından konunun daha kolay öğrenilmesini sağlamanın yanı sıra öğretmenler açısından da öğretimi kolaylaştırmaktadır. Ayrıca eğitim yaşantılarını zenginleştirip konuya derinlik sağlamakta (Fidan, 2008), kısa zamanda ve sağlıklı bir öğrenmeye yardımcı olmaktadır.

Materyal kullanımı, daha çok duyunun öğrenme sürecine dâhil olmasına fırsat verdiği için çoklu öğrenmeyi sağlamaktadır. Daha çok duyunun öğrenme sürecine dâhil olması, öğrenmeyi çabuklaştıracağı gibi öğrenilenlerin kalıcı hale gelmesine de yardımcı olmaktadır. Öğrenciler farklı öğrenme stillerine sahiptir. Kimi öğrenciler okuyarak, kimileri görerek, kimileri dinleyerek daha iyi öğrenir. Değişik türde araç gereçlerin kullanımı ve materyal sayısının artması bu farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilere, ihtiyaçlarına uygun öğrenme fırsatı sunar (Yalın, 2002: 72). Dolayısıyla materyallerin çeşitliliği, öğrenmenin de çeşitli ve kalıcı olmasına katkıda bulunur. Ayrıca çeşitli araç- gereçlerin öğretim- öğrenim sürecinde kullanılması, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olur; hatırlamayı kolaylaştırır; öğrenilenlerin somutlaştırılmasını, öğretmenin zamandan tasarruf etmesini, güvenli gözlem yapmasını sağlar; ders içeriğini basitleştirerek anlaşılmasını kolaylaştırır; tekrar tekrar kullanılabilir ve öğrencinin sözcük gelişimine katkı sağlar (Özbay, 2006: 163-164; Şimşek, 2002: 60; Yalın, 2002: 82-90).

Materyaller, müfredat programının önemli bir parçası olup pek çoğu somut ve görülebilir özelliktedir (Yaman, 2007). Öğrencilerin öğrenim-öğretim materyallerini çeşitli ve yeterli düzeyde kullanabilmeleri için onları iyi tanımaları ve onların özelliklerini bilmeleri gerekir. Özellikle hangi materyali hangi hedefler için kullanmaları gerektiğini bilmeleri, kendi kendilerine öğrenme becerilerini edinebilmeleri açısından önemlidir. Öğrencinin okul ve ev ortamında en sık kullandığı materyaller ders kitaplarıdır. Bu kitaplar eğitim için önemli olmakla birlikte öğrencinin bilmediği veya anlamadığı konuları öğrenebilmesi için bu kitapların yanında ders dışı kaynaklardan da faydalanması gerekir. Bu kaynaklar arasında kütüphane, internet, aile üyeleri, uzman kişiler, kaynak kitaplar, dergiler, sözlükler,

kılavuzlar, konu anlatım videoları, çeşitli yayınlara ait konu anlatım kitapları, soru bankaları ve yaprak testler sayılabilir.

Alanyazın incelendiğinde materyal kullanımıyla ilgili farklı alanlarda pek çok araştırma yapılmıştır. Türkçe öğretiminde teknoloji ve materyal kullanımı (Altunkaya ve Başkan, 2019; Şahin ve Şahin, 2009), öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı (Seferoğlu, 2007), öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin önemi ve öğretim sürecine ilişkin öneriler (Alım, 2007), öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin kazandırdığı yeterlikler yönünden değerlendirilmesi (Güven, 2006), sınıf içi öğretimde materyal kullanımının etkililik düzeyi (Kablan, Topan ve Erkan, 2013), ilköğretimde araç- gereç kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri (Fidan, 2008), ilköğretim öğrencilerinin okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarını kullanma durumları (Şahin, İşcan ve Maden, 2009) gibi konularda araştırma yapıldığı görülmüştür. Ayrıca ilköğretim sosyal bilgiler derslerinde kullanılan materyaller (Nalçacı ve Ercoşkun, 2005), ilköğretim okullarının ikinci kademesindeki Türkçe öğretmenlerinin eğitimde araç ve gereç kullanımına ilişkin görüşleri (Savran, 2004), Türkçe öğretmeni adaylarının öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersi bağlamında Türkçe öğretiminde teknoloji kullanımına ilişkin yeterlilik ve algıları (Yaman, 2007) gibi çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir. Fakat ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için yaptıkları ders dışı faaliyetlere ilişkin görüşlerinin incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için faydalandıkları kütüphane, internet, arkadaş çevresi, aile üyeleri, uzman kişiler, sözlükler, kılavuzlar, konu anlatım kitapları, soru bankası ve yaprak testler gibi ders dışı kaynaklar ve bu kaynaklardan faydalanma düzeyleri ele alınmış, bu doğrultuda şu araştırma sorusuna cevap aranmıştır:

“Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için faydalandıkları ders dışı kaynaklar nelerdir ve bu kaynaklardan hangi düzeyde faydalanmaktadırlar?”

Yöntem

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için faydalandıkları ders dışı kaynakları ve bu kaynaklardan faydalanma düzeylerini incelemeyi amaçlayan bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasına göre yürütülmüştür. Creswell'e (2018) göre durum çalışması, araştırmacının gerçek yaşam, durum veya çoklu durumlar hakkında çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla ayrıntılı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir araştırmadır. Yıldırım ve Şimşek (2016: 289) ise durum çalışmasını, “Nasıl ve niçin sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinliğine incelemesine olanak veren bir araştırma yöntemi” şeklinde tanımlamıştır.

Çalışmanın Katılımcıları

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Van ili Tuşba ilçesinde bulunan Van Ahmet Yesevi Borsa İstanbul Ortaokulunda öğrenim görmekte olan ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubu, araştırmaya gönüllü olarak katılan 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören 40 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubunun demografik bilgileri Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

	Kız	Erkek	N
Öğrenciler	21	19	40

Tablo 1’e göre ortaokulda öğrenim görmekte olan toplam 40 öğrencinin 21’i kız, 19’u erkektir.

Çalışma grubundaki öğrenciler, olasılığa dayalı olmayan örneklem yöntemlerinden biri olan gelişigüzel örneklem yöntemine göre seçilmiştir. Gelişigüzel örneklem, araştırmacının evreni yansıttığını düşündüğü ve kolayca ulaşabildiği örneklemdir (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 55). Creswell (2017: 158)’e göre bu örneklem, evrene genellemeler yapmaya imkân verir.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada, katılımcıların Türkçe dersi için faydalandıkları ders dışı kaynaklar ve bu kaynaklardan faydalanma düzeylerini derinlemesine anlamak ve anlamlandırmak için katılımcılara araştırmacılar tarafından geliştirilen “yapılandırılmış görüş bildirim formu (YGBF)” kullanılmıştır. YGBF hazırlanmadan önce bu formda yer alacak soruları tespit etmek amacıyla ilgili alanyazın taranmış, bu tarama sonucundan hareketle bir soru havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan sorular, nitel araştırma ve Türkçe eğitimi alanında uzman birer öğretim üyesi ile Millî Eğitim Bakanlığında görev yapmakta olan üç Türkçe öğretmenin görüşlerine sunulmuştur. Görüşlerine başvuru alan uzmanlardan gelen dönütler neticesinde soru havuzundaki bazı sorular ayıklanmış ve ayıklanan sorular tekrar görüşlerine başvuru alan uzmanlara gönderilerek YGBF’ye son şekli verilmiştir. YGBF, Van İl Millî Eğitim Müdürlüğüyle resmi yazışmalar yapılarak gerekli yasal izin alındıktan sonra çalışma grubundaki öğrencilere bizzat elden ulaştırılmış, öğrenciler tarafından doldurulduktan sonra yine elden toplanmıştır. Uygulama esnasında katılımcılara araştırmanın konusu hakkında bilgiler verilmiş, formun doldurulmasında dikkat edilmesi gereken kurallar anlatılmıştır. Katılımcılar kendilerine elden ulaştırılan görüşme formlarındaki sorulara yazılı olarak cevap vermişlerdir.

Yapılandırılmış görüş bildirim formunda şu sorulara yer verilmiştir:

1. Türkçe dersi için kütüphaneden faydalaniyor musunuz?
2. Türkçe dersi için internetten faydalaniyor musunuz?

3. Türkçe dersi için arkadaşlarınızdan yardım alıyor musunuz?
4. Türkçe dersi için uzman kişilerden (öğretmen, üniversite öğrencisi, üniversite hocaları vb.) yardım alıyor musunuz?
5. Türkçe dersi için aile üyelerinizden yardım alıyor musunuz?
6. Türkçe dersi için adı geçen bu kaynaklardan en çok hangisinden faydalanıyorsunuz? Neden?

Verilerin Analizi

Araştırmada, nitel veri analizi tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanabilir. Bir mesajın belli özelliklerinin objektif ve sistematik bir şekilde tanınmasına yönelik çıkarımların yapıldığı bir tekniktir (Büyüköztürk, Kılıç- Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016: 250). Yıldırım ve Şimşek'e (2016: 242) göre bu analiz türünde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Görüşme formundaki sorulara verilen cevaplar her iki araştırmacı tarafından da ayrıntılı olarak incelenmiştir. Araştırma sorularından elde edilen veriler, kendi içlerinde karşılaştırılarak benzer ve farklı görüşler belirlenmiş, benzer doğrultudaki cevaplar aynı başlık altında birleştirilmiştir. Verilen cevapların sıklık değerleri belirlendikten sonra frekans ve yüzdelik değerleri belirtilerek tablolaştırılmıştır. Veriler yazılırken öne sürülen görüş ve önerileri desteklemek amacıyla katılımcıların görüşme formlarından elde edilen alıntılara yer verilmiştir. Alıntılarda öğrencilerin gerçek adları kullanılmamış, çalışma verilerinin çözümlenmesi sürecinde öğrencilerin cevapları "Ö1, Ö2, Ö3..." şeklinde kodlanarak verilmiştir.

Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için faydalandıkları ders dışı kaynaklar ve bu kaynaklardan faydalanma düzeyleri ile ilgili bulgular ve araştırma soruları sırasıyla ele alınmış ve sonuçlar tablolar halinde gösterilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için kütüphaneden faydalanma düzeylerine ilişkin görüşleriyle ilgili bulgular Tablo 2' de verilmiştir:

Tablo 2. Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersi İçin Kütüphaneden Faydalanma Düzeylerine İlişkin Görüşleri

Kategori	f	%	Görüş
Evet	13	33	Türkçe dersi için hikâye alıp okuyorum, okumamızı geliştiriyor (Ö4, Ö5). Bende bulamadığım kitapları kütüphanede bulabiliyorum (Ö6, Ö9). Bazı araştırma ödevlerini ve kitap okuma saatinde kitap getirmemişsem kütüphaneden yararlanıyorum (Ö8, Ö14). Birçok okuma kitabını orada buluyorum, vaktim olduğu zaman orada ders çalışıyorum (Ö11). Kitap okuma bizim için çok faydalı olduğu

			için kütüphaneye gidip kitap alıyorum(Ö18, Ö22, Ö38).Kitap okuma başta Türkçe dersi olmak üzere tüm derslerde yararlı olduğu için kütüphaneye gidiyorum (Ö21, Ö29). Kitap okuma her şeye yararlı olduğu için kitap okumayı seviyorum ve kitap okuma bana iyi geliyor (Ö31).
Bazen	5	12	İhtiyaç duyduğum zaman gidiyorum (Ö7). Bazen evdeki kitaplarda sorunun cevabını bulamadığımda kütüphaneye gidiyorum (Ö10, Ö19). Bazı kitaplardan yararlanmak için gidiyorum (Ö24). Oradaki faydalı kitaplardan yararlanmak için gidiyorum (Ö30).
Hayır	22	55	Bir kitaba gerek duyduğumda internetten bakıyorum (Ö1, Ö2, Ö3). İnternet var gerek duymuyorum (Ö12, Ö13, Ö15). Gitme ihtiyacı duymuyorum (Ö16, Ö17, Ö20). Kütüphaneye hiç gitmiyorum (Ö23, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö39, Ö40).
Toplam	40	100	

Tablo 2’de ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için kütüphaneden faydalanma sıklıklarıyla ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Ortaokul öğrencilerinin yarısından fazlası %55’i (f=22) kütüphaneye hiç gitmediklerini ve kütüphaneden faydalanmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %33’ü (f=13) araştırma yapmak, verilen ödevleri bulmak, ders çalışmak veya hikâye, roman vb. kitapları almak için kütüphaneye gittiklerini ifade ederken % 12’si (f= 5) ise bazen gittiklerini dile getirmişlerdir.

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için İnternetten faydalanma düzeylerine ilişkin görüşleriyle ilgili bulgular Tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3. Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersi İçin İnternetten Faydalanma Düzeylerine İlişkin Görüşleri

Kategori	f	%	Görüş
Genellikle	26	65	Mesela, öğretmen ödev verdiğiinde ya da bilmediğim şeyleri internetten araştırırım (Ö1, Ö8, Ö10). Ödev çıkarmak için genelde internetten faydalanıyorum (Ö9, Ö12, Ö14, Ö27, Ö28, Ö29). Test ve denemeler indirip çözüyorum. Kaçırduğım dersleri internetten izliyorum (Ö3, Ö5). Tekrar amaçlı dersleri dinliyorum (Ö6, Ö11). Kitaplardan bulamadığım şeyleri internetten bulmak kolay oluyor (Ö13, Ö16). Yazarların hayatlarını araştırmak için kullanıyorum (Ö15). Daha çabuk ve hızlı bilgiye ulaştığım için kullanıyorum (Ö20, Ö23, Ö26). Bilmediğim kelimelerin anlamlarını bulmak için internete giriyorum (Ö2, Ö18, Ö22). Testlerden soru çözmek için kullanıyorum (Ö17, Ö30, Ö35). Akıllı tahtadan konu tekrarı yapmak için kullanıyorum (Ö25).

Ara sıra	9	23	Bazen yapamadığım, anlamadığım konulara bakıyorum ve araştırma ödevlerine bakıyorum (Ö24, Ö34, Ö38, Ö39). Kompozisyon yazmak için istifade ettim (Ö31). Az bir bilgi lazım olduğu zaman bazen girerim(Ö32, Ö33). Bilmediğim kelimelere bakmak için kullanıyorum (Ö36, Ö37).
Hiçbir Zaman	5	12	İnternete hiç girmiyorum ve internet kullanmıyorum (Ö4, Ö7, Ö19, Ö21, Ö40).
Toplam	40	100	

Tablo 3'te ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için internetten faydalanma sıklıklarıyla ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Ortaokul öğrencilerinin yarısından fazlası %65'i (f=26) öğretmenin verdiği ödevleri araştırmak, bilmediği şeyleri öğrenmek, test veya soru çözmek, akıllı tahtadan konu tekrarı yapmak için interneti sıklıkla kullandıklarını belirtmişlerdir. Ortaokul öğrencilerinin % 23'ü (f=9) kompozisyon yazmak, anlamadığı bazı konuları, bilmediği kelime ve atasözlerinin anlamını bulmak için interneti ara sıra kullandıklarını ifade ederken %12'si (f=5) ise interneti hiç kullanmadıklarını belirtmişlerdir.

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için arkadaşlarından yardım alıp almadıklarına ilişkin görüşleriyle ilgili bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersi İçin Arkadaşlarından Yardım Alıp Almadıklarına İlişkin Görüşleri

Kategori	f	%	Görüş
Genellikle	4	10	Bilemediğim ve anlamadığım konularda çoğu zaman arkadaşlarımdan yardım alırım (Ö22). Ödevlerimi her unuttuğumda arkadaşlarımdan yardım alırım (Ö30, Ö36, Ö39).
Bazen	12	30	Yapamadığım soruları yapabilmek için bazen arkadaşlarımdan yardım alıyorum (Ö2, Ö28, Ö33). Gelmediğim zamanlarda işledikleri dersler için ara sıra arkadaşlarımdan yardım alırım (Ö3, Ö8). Bilmediğim şeyleri arkadaşşıma sorup öğrenebiliyorum (Ö4, Ö17, Ö18, Ö19). Türkçe dersinde benden daha iyi olan arkadaşlarıma bazen soruyorum (Ö12, Ö16, Ö20).
Çok Az	10	25	Zorlandığım bir şey olduğu zaman nadiren arkadaşşımdan yardım istiyorum(Ö7, Ö13). Anlamadığım konu varsa teneffüste arkadaşlarıma soru soruyorum (Ö14, Ö25, Ö40). Çözemediğim soruları soruyorum. Çok zor bir ödev olunca arkadaşlarıma sorarım (Ö9, Ö10, Ö27). Derslerden geri kaldığımda

			sadece arkadaşlarımdan yardım alıyorum (Ö31, Ö37).
Hiçbir Zaman	14	35	Kimseden yardım almıyorum (Ö1, Ö5, Ö11, Ö15, Ö21, Ö23, Ö24, Ö26, Ö29, Ö32, Ö34, Ö35, Ö38). Arkadaşlarımdan anlatımından anlamıyorum (Ö6).
Toplam	40	100	

Tablo 4'te ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için arkadaşlarından yardım alıp almadıklarıyla ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Ortaokul öğrencilerinin büyük çoğunluğu %35'i (f=14) arkadaşlarından hiçbir şekilde yardım almadıklarını dile getirirken, %30'u (f=12) arkadaşlarından bazen yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %25'i (f= 10) arkadaşlarından nadiren yardım aldıklarını ifade ederken %10'u (f=4) çoğunlukla yardım aldıklarını dile getirmişlerdir.

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için yardım aldıkları kişilerle ilgili görüşleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersi İçin Yardım Aldıkları Kişilere İlişkin Görüşleri

Kategori	f	%	Görüş
Öğretmen	24	60	Bilmediğim soruları öğretmenime sorarım (Ö1, Ö3, Ö16, Ö17, Ö27, Ö40). Anlamadığım konuları öğretmenime tekrar anlatması için soruyorum (Ö10, Ö11, Ö22, Ö25, Ö39). Test çözerken anlamadığımız soruları hocamıza soruyoruz ve hocamızdan yardım alıyoruz (Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö12, Ö13, Ö28, Ö37). Dersle ilgili soruları öğretmenime soruyorum (Ö15, Ö18, Ö19, Ö20, Ö38).
Kimse Yok	13	32	Yapacaksam kendim yapıyorum, kimseden yardım almıyorum (Ö9). Kimseden yardım almıyorum (Ö2, Ö21, Ö23, Ö26, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35).
Üniversite Öğrencisi	3	8	Üniversitede okuyan ablamdan yardım alıyorum (Ö14, Ö36). Üniversite öğrencisi olan abimden yardım alıyorum (Ö24).
Toplam	40	100	

Tablo 5'te ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için yardım alıp almadıklarıyla ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Ortaokul öğrencilerinin büyük çoğunluğu %60'ı (f=24) öğretmeninden yardım aldığını belirtirken %32'si (f=13) kimseden yardım almadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %8'i (f=3) ise üniversitede öğrenim gören abileri ve ablalarından yardım aldıklarını dile getirmişlerdir.

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için aile üyelerinden destek alıp almadıklarına ilişkin görüşleriyle ilgili bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersi İçin Yardım Aldıkları Aile Üyelerine İlişkin Görüşleri

Kategori	f	%	Görüş
Anne-Babam	19	48	Annem veya babamdan çözemediğim sorular olduğunda yardım alıyorum (Ö8, Ö10, Ö14, Ö19, Ö30). Bana annem ve babam çok yardımcı oluyor (Ö9, Ö13, Ö21, Ö23, Ö27). Yapamadığım ödevleri annem veya babama soruyorum (Ö12, Ö24, Ö26, Ö39, Ö40). Evde çalıştığımda, test çözdüğümde ya da ödevimi yaptığımda anlamadığımda anne ya da babama soruyorum (Ö16, Ö17). Türkçe derslerinde zorlandığımdan ailemden yardım alıyorum (Ö35, Ö36).
Ablam	10	25	Bazen ablamdan yardım alıyorum (Ö1, Ö7, Ö37). Ablamdan yardım alıyorum, anlamadığım konuları soruyorum (Ö2, Ö18, Ö29, Ö33). Ablamdan bilmediğim konular hakkında yardım alıyorum (Ö6, Ö31, Ö38).
Kimse Yok	7	17	Aile üyelerim yeterli bilgiye sahip değiller. Ondan dolayı kimseden yardım alamıyorum (Ö3, Ö25, Ö32). Ailemde yardım aldığım kimse yoktur (Ö4, Ö5, Ö20, Ö22).
Abim	4	10	Çok zorlandığım konuları abime soruyorum (Ö11, Ö34). Bilmediğim konularda abimden yardım alıyorum (Ö15, Ö28).
Toplam	40	100	

Tablo 6'da ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için aile üyelerinden yardım alıp almadıklarıyla ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Öğrencilerin büyük çoğunluğu %48'i (f=19) anne veya babalarından yardım aldıklarını belirtirken, %25'i (f=10) ablalarından yardım aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %17'si (f=7) aile üyeleri içinde kimseden yardım almadıklarını ifade ederken %10'u (f=4) ise abilerinden yardım aldıklarını dile getirmişlerdir.

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için bahsedilen kaynaklardan en çok hangisinden faydalandıklarına ilişkin görüşleriyle ilgili bulgulara Tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 7. Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersi İçin Bahsedilen Kaynaklar İçerisinde En Çok İstifade Ettikleri Kaynaklara İlişkin Görüşleri

Kategori	f	%	Görüş
İnternet	12	30	Türkçe dersi için en fazla internetten yararlanıyorum (Ö5, Ö8, Ö15, Ö32, Ö39). Çünkü en rahat ve en fazla bilgiye internetten ulaşabiliyorum (Ö7, Ö9, Ö16). En çok internetten, çünkü kesin ve doğru bilgiler içeriyor (Ö10, Ö26). İnternetten, çünkü her bilgiyi bulabiliyorum (Ö11, Ö19).
Test Kitapları	11	28	Konu anlatım kitaplarından ve soru bankalarından yararlanıyorum (Ö2, Ö35, Ö38). Test kitaplarından

			faydalanıyorum (Ö3, Ö22, Ö29). En çok soru çözüyorum, test kitabından yararlanıyorum. Çünkü öyle daha çok anlıyorum (Ö6, Ö30). Türkçe dersi için en çok yaprak test ve soru bankası testlerini çözüyorum. Çünkü Türkçede başarılı olmak istiyorum (Ö12, Ö21). Konu anlatımlı kaynak kitaplardan, testlerden yararlanıyorum. Çünkü çözümlü sorular içeriyor ve hemen hemen öğretmene yakın bir anlatımı olduğundan dolayı tercih ediyorum (Ö20).
Öğretmen	10	25	Türkçe dersi için öğretmenlerden yardım alabiliyoruz. Çünkü başka bir yardım hiçbir yerden alamıyoruz (Ö1, Ö25, Ö40). En çok öğretmenlerden faydalanıyorum. Çünkü günün yarısından fazlasını okulda geçirdiğim için (Ö17, Ö18, Ö33). En çok öğretmenlerimden yararlanıyorum. Çünkü onların bilgilerine daha çok güveniyorum (Ö24, Ö27). Anlamadığım soruları, yapamadığım konuları öğretmenimden anlatmasını istiyorum ve onlar bana ellerinden geldiğince yardım ediyorlar (Ö31, Ö37).
Ders Kitapları	4	10	En çok ders kitaplarını kullanıyorum (Ö23, Ö34). Ders kitaplarını kullanmak bana yetiyor (Ö28). Ders kitapları bana yetiyor (Ö36).
Kütüphane	3	7	Kütüphane, çünkü en çok bilginin orda olduğunu düşünüyorum (Ö4, Ö14). Kütüphaneden yararlanıyorum. Çünkü bana en çok yakın olan yer orası (Ö13).
	40	100	

Tablo 7’de ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için bahsedilen kaynaklardan en çok hangisinden istifade ettikleriyle ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Ortaokul öğrencilerinin %30’u (f=12) en çok internetten faydalandıklarını ifade ederken % 28’i (f=11) test kitaplarından istifade ettiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin %25’i (f=10) bahsedilen kaynaklar içerisinde en çok öğretmenden istifade ettiklerini dile getirirken %10’u (f=4) ders kitaplarından yararlandıklarını, %7’si (f=3) ise kütüphaneden faydalandıklarını dile getirmişlerdir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi için faydalandıkları ders dışı kaynaklar ve bu kaynaklardan faydalanma düzeylerini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada; ortaokul öğrencilerinin kütüphaneden, internetten, arkadaşlarından, uzman kişilerden, aile üyelerinden ne düzeyde faydalandıklarıyla ilgili sorulara yanıtlar aranmıştır.

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin %55’i (f=22) kütüphaneye hiç gitmediklerini ifade ederken %33’ü (f=13) araştırma yapmak, verilen ödevleri bulmak, ders çalışmak veya hikâye, roman vb. kitapları almak için kütüphaneye gittiklerini, % 12’si (f= 5) ise ihtiyaç

duydıklarında kütüphaneye gittiklerini dile getirmişlerdir. Şahin, İşcan ve Maden'in (2009) yaptıkları benzer araştırmada ortaokul öğrencilerinin kütüphanelerden yeterli düzeyde yararlanmadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Bayis (2010) 4, 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanım alışkanlıklarını incelediği çalışmada öğrencilerin kütüphaneyi kullanma alışkanlıklarının düşük düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuçlar bu araştırmadaki sonuçlar ile paralellik göstermektedir. Altunbay ve Üstten (2020) ise okuma kültürünün bir göstergesi olarak kitaplık ve kütüphane kullanımı üzerine yaptıkları araştırmada öğrencilerin okuma kültürü ile kütüphane kullanımı arasında önemli bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Ayrıca bu araştırmanın katılımcılarının %65'i (f=26) öğretmenin verdiği ödevleri araştırmak, bilmediği şeyleri öğrenmek, test veya soru çözmek, akıllı tahtadan konu tekrarı yapmak için interneti sıklıkla kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %23'ü (f=9) kompozisyon yazmak, anlamadığı bazı konuları, bilmediği kelime ve atasözlerinin anlamını bulmak için interneti bazen kullandıklarını ifade ederken % 12'si (f= 5) ise hiç kullanmadıklarını dile getirmişlerdir. Ersoy ve Yaşar'ın (2003) yaptıkları çalışmada öğrencilerin özellikle ev ödevleri ve projeler için interneti etkin bir şekilde kullandıklarını belirtmişlerdir. Akdağ ve Çoklar (2009) yaptıkları araştırmada öğrencilerin proje ve performans görevlerini yaparken en çok kullandıkları kaynağın internet olduğunu tespit etmişlerdir. Kelleci, Güler, Sezer ve Gölbaşı (2009), 673 ortaöğretim öğrencisi ile yaptıkları çalışmada erkek öğrencilerin % 60.2'sinin, kız öğrencilerin ise % 70.2'sinin günde 1-2 saat internet kullandıklarını belirtmişlerdir. Gündoğdu (2006), öğrencilerin interneti sıklıkla kullandıklarını, Chisholm (2006) çocukların günde ortalama 8 saatini bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Öner ve Çakır (2019) yaptıkları araştırma sonucunda öğrencilerin bir kısmının internet bağımlısı olduğunu, azımsanmayacak bir kısmının ise internet bağımlısı olabileceğini ortaya koymuşlardır. Bu durum bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin %35'i (f=14) arkadaşlarından Türkçe dersi konusunda hiç yardım almadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %30'u (f=12) arkadaşlarından bazen yardım aldıklarını dile getirirken %25'i (f= 10) nadiren, %10'u (f=4) ise çoğunlukla yardım aldıklarını ifade etmişlerdir. Akdağ ve Çoklar'ın (2009) konuyla ilgili yaptıkları çalışma, bu çalışmanın bulgularıyla paralellik arz etmektedir. Bununla birlikte ortaokul öğrencilerinin %60'ı (f=24) öğretmenlerinden yardım aldıklarını belirtirken %32'si (f=13) kimseden yardım almadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %8'i (f=3) ise üniversitede öğrenim gören abileri ve ablalarından yardım aldıklarını dile getirmişlerdir.

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin %48'i (f=19) anne veya babalarından, %25'i (f=10) ablalarından, %10'u (f=4) ise abilerinden yardım aldıklarını dile getirirken, %17'si (f=7) aile üyelerinin hiçbirinden yardım almadıklarını ifade etmişlerdir. Şen ve Gülcan (2012) yaptıkları araştırmada çocukların ev ödevlerini yaparken ağırlıklı olarak annelerinden yardım gördüklerini belirtmişlerdir. Annelerden sonra ise sırasıyla baba, kardeş ve diğer aile

üyelerinin çocuklara yardımcı olduklarını tespit etmişlerdir. Bu durum bu çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Ortaokul öğrencilerinin %30'u (f=12) en çok internetten faydalandıklarını ifade ederken % 28'i (f=11) test kitaplarından istifade ettiklerini belirtmiştir. Bu öğrencilerin %25'i (f=10) bahsedilen kaynaklar içerisinde en çok öğretmenden istifade ettiklerini dile getirirken %10'u (f=4) ders kitaplarından yararlandıklarını, %7'si (f=3) ise kütüphaneden faydalandıklarını dile getirmişlerdir. Balcı (2009) yaptığı çalışmada 8. sınıf öğrencilerinin %49,5'inin halk kütüphanesine hiç gitmediğini, %19,5'inin ise ayda birkaç kez gittiğini tespit etmiştir. Deniz (2015) yaptığı çalışmada ortaokul öğrencilerinin büyük çoğunluğunun okul (%41,1) ve halk (%49,7) kütüphanelerini kullanmadıklarını tespit etmiştir. Her iki araştırmacının bulguları araştırmanın sonuçlarıyla paralellik arz etmektedir. Özbay (2003) yaptığı çalışmada Türkçe öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun (%94,4) ders kitabına bağlı kalarak ders işlediğini belirtmesine karşın bu araştırmanın bulgularına göre ortaokul öğrencilerinin ders kitaplarından yeterince faydalanmadıkları tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle alan araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu yoğun bir şekilde interneti kullanmaktadır. İnternetin güvenli, ihtiyaçlar doğrultusunda gerekli düzeyde kullanılması için gerek öğrenciler gerekse velilere yönelik bu konuda bilgilendirici etkinlikler yapılabilir.

Öğrencilerin kütüphanelere alışabilmeleri için Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı eş güdümlü kütüphanelerle ilgili etkinlikler yapıp kütüphaneler daha cazip ve kullanılabilir hale getirebilirler.

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliğini arttırmak ve öğrencilerin bilgi eksikliklerini gidermek için akran öğreticiliğine önem verilmeli, bu konuyla ilgili öğrenciler bilgilendirilmeli ve teşvik edilmelidir.

Kütüphanelerin cazip hale getirilmesi ve öğrencilerin kütüphaneye alıştırılması için okullardaki Türkçe öğretmenleri, haftada en az bir saat derslerini okul kütüphanesinde işleyebilir veya öğrencilere kitap okutabilirler.

Aile üyelerinin öğrencilere dersler konusunda rehberlik yapabilmeleri için onlara eğitim verilmeli. Okulun rehber öğretmeni veya okula davet edilen alan uzmanları tarafından her okulun kendi velilerine yönelik bu tür seminerler verilebilir.

Araştırmaya tüm yazarlar eşit oranda katkı sunmuştur.

Kaynakça

Akdağ, H. ve Çoklar, A. N. (2009). İlköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi proje ve performans görevlerini hazırlarken yararlandıkları kaynaklar, internetin yeri ve karşılaştıkları güçlükler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 1-16.

- Alım, M. (2011). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme (ötmg) dersinin önemi ve öğretim sürecine ilişkin öneriler. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 12(17), 243-262.
- Altunbay, M. ve Uslu Üstten, A. (2020). Okuma kültürünün bir göstergesi olarak kitaplık ve kütüphane kullanımı üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 916-930.
- Altunkaya, H. ve Başkan, A. (2019). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretim Teknolojilerinden Yararlanma ve Materyal Hazırlamaya Yönelik Görüşleri, *I. Uluslararası Bilim Eğitim Sanat ve Teknoloji Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı*, s. 2044-2055, 02-05 Ekim 2019, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayis, S. (2010). *4. 5. 6. ve 7. sınıf ilköğretim öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanım alışkanlıklarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Chisholm J. F. (2006). Cyber space violence against girls and adolescent females, *Annals New York Academy of Sciences*, 1087, 74-89.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (Çev. Ed. S. B. Demir). Eğiten Kitap.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri*. (Çev. Edit. M. Bütün, S. B. Demir). Siyasal Yayın Dağıtım.
- Demiralp, N. (2007). Coğrafya eğitiminde materyaller ve 2005 coğrafya dersi öğretim programı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 373-384.
- Demirel, Ö., Seferoğlu, S. S. ve Yağcı, E. (2004). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Pegem Yayıncılık.
- Deniz, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 3(2), 46-64.
- Ellis, R. (1997). The empirical evaluation of language teaching materials. *ELT journal*, 51(1), 36-42.
- Ersoy, A., Yaşar, Ş. (2003). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin internet kullanma durumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 0-14.

- Fidan, N. K. (2008). İlköğretimde araç gereç kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1(1), 48-61.
- Gündoğdu D. (2006). *Ortaokul öğrencilerinin internet kullanım düzeyleri ve amaçları (Elazığ ili örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Güven, S. (2006). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin kazandırdığı yeterlikler yönünden değerlendirilmesi (İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 165-179.
- Kablan, Z., Topan, B., Erkan, B. (2013), Sınıf içi öğretimde materyal kullanımının etkililik düzeyi: bir meta-analiz çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1629-1644.
- Kaya, M. ve Kardeş, M. (2019). Türkçe öğretmenleri ile Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe ders kitaplarındaki metinlerle ilgili görüşleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 323-342.
- Kelleci M., Güler N., Sezer H. ve Gölbaşı Z. (2009). Lise öğrencilerinde internet kullanma süresinin cinsiyet ve psikiyatrik belirtiler ile ilişkisi. *TAF Prev Med Bull*, 8(3), 223-30.
- Nalçacı, A. ve Ercoşkun, M. H. (2005). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde kullanılan materyaller. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 353-370.
- Öner, İ. E., Çakır, R. (2019). Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı ve sosyal medya kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 26-43.
- Özbay, M. (2003). *Öğretmen görüşlerine göre Ankara merkez ilköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Gölge Ofset Matbaacılık.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe özel öğretim yöntemleri I*. Öncü Basımevi.
- Payza, T. (2015). *Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Savran, A. (2004). *İlköğretim okullarının ikinci kademesindeki Türkçe öğretmenlerinin eğitimde araç gereç kullanımına ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Seferoğlu, S. S. (2007). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Pegem Akademi.
- Şahin, M. (2014). Öğretim materyallerinin öğrenme-öğretme sürecindeki işlevine ilişkin öğretmen görüşlerinin analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 995-1012.

- Şahin, A., Şahin, E. (2009). Türkçe Öğretiminde Teknoloji ve Materyal Kullanımı. (Editör: A. Güzel, H. Karatay) *İlköğretimde Türkçe öğretimi içinde*, 319-346. Pegem Yayıncılık.
- Şahin, E., Şahin, A. (2014). Türkçe Öğretiminde Teknoloji ve Materyal Kullanımı. (Editör: A. Kırkkılıç, H. Akyol). *İlköğretimde Türkçe öğretimi içinde* 320-348. Pegem Yayıncılık.
- Şahin, A., İşcan, A., Maden, S. (2010). İlköğretim öğrencilerinin okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarını kullanma durumları (Erzurum ili örneği) . *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 183-196.
- Şen, H. Ş., Gülcan, M. G. (2012). İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda verilen ev ödevleri konusunda veli görüşleri, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 29-41.
- Şimşek, N. (2002). *Öğretmen ve öğretmen adayları için derste eğitim teknolojisi kullanımı*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınları.
- Yalın, H. İ., (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Yaman, H. (2007). "Türkçe öğretmeni adaylarının" öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme" dersi bağlamında Türkçe öğretiminde teknoloji kullanımına ilişkin yeterlilik ve alguları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 57-71.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (10. Basım). Seçkin Kitapevi.